

Cirkulärnr: 1994:188
Diariernr: 1994:2636
Handläggare: Ingrid Kennborn
Andreas Hagnell
Avdsek: Vård
Finans
Datum: 1994-10-28
Mottagare: Kommunstyrelsen
Äldre-/Omsorg
Omsorgs- och handikappfrågor
Individ- och familjeomsorg
Rubrik: Kostnadsansvar mellan kommuner
- en konsekvens av kommunaliseringen av
omsorgsverksamheten

Handläggare
Ingrid Kennborn
Andreas Hagnell

1994-10-28

Kommunstyrelsen
Äldre-/Omsorg
Omsorgs- och handikappfrågor
Individ- och familjeomsorg

Kostnadsansvar mellan kommuner - en konsekvens av kommunaliseringen av omsorgsverksamheten

Regeringen lämnade den 27 oktober en proposition 94/95:77 till riksdagen om kostnadsansvar mellan kommunerna vad avser omsorgsverksamheten. Förslaget innebär att en möjlighet öppnas för landsting/kommun, att för en enskild person som tidigare varit bosatt inom ett landstingsområde/kommun, träffa avtal med det landsting/den kommun inom vars område personen numera är bosatt. En förutsättning är att den enskilde bor i en bostad som avses i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt att flyttning skett före den 1 januari 1996. Genom sådant avtal kan bosättningskommunen få fortsatt kostnadstäckning för personer som kommer från andra kommuner och för vilka skatteväxling med landstinget ej täcker kostnaden.

Bakgrund

Under uppbyggnaden av omsorgsverksamheten för utvecklingsstörda har en koncentration av vårdhemsverksamheten skett till vissa orter. Utvecklingsstörda har även placerats på enskilda vårdhem ibland långt från hemkommunen.

Landstingen har följt en rekommendation från Landstingsförbundet när det gäller kostnadsansvaret för enskilda som flyttat utanför landstingsområdet. Enligt denna ansvarar det landsting varifrån den enskilde härstammar för kostnaden. Om den enskilde bott på vårdhem som drivs av landstinget eller privat vårdhem eller gruppbofastad har kostnadsansvaret inte begränsats i tid. När den enskilde flyttat till gruppbofastad som drivs av ett landsting har be-

talningsansvaret gällt i fem år. Därefter har det landsting där gruppboenden är belägen övertagit kostnadsansvaret.

Den enskilde har tidigare inte kunnat skriva sig på vårdhemmet eftersom särskilda regler funnits i tidigare folkbokföringslag. Enligt nuvarande lag från 1991 skall en person folkbokföra sig på den fastighet där han/hon tillbringar sin dygnsvila. Några undantag görs inte för utvecklingsstörda som bor på vårdhem. Av 16 § LSS framgår att kommunens ansvar gäller för den som är bosatt i kommunen. Det innebär att den kommun där den enskilde är folkbokförd har ansvaret enligt LSS.

Nuläge

Omsorgsverksamheten skall enligt införandelagen till LSS övertas av kommunerna senast den 1 januari 1996. Drygt hälften av landets kommuner övertar ansvaret den 1 januari 1995. I samband med övertagandet sker en skatteväxling mellan landsting och kommun. Den enskilda kommunen får genom skatteväxlingen inte automatiskt samtliga de resurser som verksamheten kräver. Inom ett län kan snedfördelningen av resurser regleras i ett mellankommunalt ekonomiskt system för kostnadsutjämning eftersom 17 § LSS medger att kommuner inom ett landstingsområde lämnar ekonomiskt bidrag till varandra. Den snedfördelning mellan landstingsområden som avser "utomlänare" kan inte regleras enligt nuvarande lagstiftning.

Det skatteväxlingsunderlag som ligger till grund för kommunernas övertagande av omsorgsverksamheten förutsätts också innehålla kostnader för landstingens ekonomiska ansvar för personer som bor i annat län. Vid skatteväxlingen kommer således kommuner inom ett landstingsområde med många utvecklingsstörda placerade utanför länet att "överkompenseras" om de ej tar ett fortsatt betalningsansvar för dessa. Det omvända gäller för kommuner inom ett landsting med många utvecklingsstörda som härstammar från annat landstingsområde.

Enligt Socialdepartementet rör det sig om knappt 1000 personer som bor i gruppboenden och vårdhem utanför sina ursprungliga hemlandsting och för vilka ursprungslandstinget är kostnadsansvarig.

Regeringens proposition skapar möjlighet

Regeringen skapar möjlighet att skriva avtal om kostnadsansvar genom tillägg till införandelagen till LSS. I 4 § införs följande:

"Ett landsting får i fråga om en enskild som tidigare varit bosatt inom landstinget men som före den 1 januari 1996 flyttat till ett annat landsting träffa avtal med det andra landstinget om kostnadsansvar för boende i bostad med särskild service för barn och ungdomar, bostad med särskild service för vuxna och annan särskilt anpassad bostad för vuxna. I sådant fall får överenskommelsen även omfatta andra insatser enligt 9 § nya lagen som ges den enskilde. Avtalet upphör att gälla om den enskilde flyttar till ett tredje landsting eller tillbaka till det första. Vad som sägs i andra stycket om

landsting gäller också kommun som övertagit ansvaret för sådant boende som där avses."

I 10 § införs motsvarande möjlighet att träffa avtal om kostnadsansvar för boende på *vårdhem* eller *specialsjukhus*.

Av propositionen framgår vidare:

"Möjligheten att inrätta avtal av detta slag är en viktig förutsättning för att kommuner som övertagit ansvaret för omsorgsverksamheten - och inom vars områden det under flera år tillbaka byggts upp omfattande omsorgs- verksamhet - skall kunna fortsätta att driva verksamhet enligt LSS. Rege- ringen förutsätter mot den bakgrunden att kommunerna/landstingen kom- mer att träffa avtal med den inriktning som här angetts."

Tilläggen till införandelagen planeras träda i kraft den 1 januari 1995. Det innebär att kommuner och landsting redan nu kan förbereda avtalskriv- ningar i aktuella ärenden. Den kommun som är kostnadsansvarig och den kommun där den enskilde bor tecknar avtalet. Bosättningskommunen an- svarar sedan för att respektive person får stöd och service enligt det ekono- miska avtalet samt i enlighet med LSS. Det finns i lagen inte någon tidsbe- gränsning för avtalens längd.

Svenska Kommunförbundets bedömning

Huvudtanken i LSS är att den enskilde skall ha valfrihet avseende boende och övrigt stöd samt att varje kommun skall ta ansvar för dem som bor i kommunen. Den koncentration av bostäder för utvecklingsstörda som nu finns på olika platser i landet förutsätts minska. Varje kommun förväntas successivt möta funktionshindrades önskemål om bosättning genom ett varierat utbud av bostäder anpassade efter den enskildes behov. Vissa speci- fika behov kommer dock inte att kunna tillgodoses inom den egna kommu- nen.

Många kommuner har hört av sig till Svenska Kommunförbundet och be- skrivit den situation som kan uppstå om den "mottagande" kommunen själv skall ta ansvaret enligt 16 § LSS. Några kommuner skulle, om avtal inte träf- fas om ekonomiskt ansvar enligt det nya förslaget, drabbas av betydande kostnadsökningar för att ta ansvar enligt LSS för personer som härstammar från annat län.

För att lösa detta problem kan kostnadsutjämning ske, antingen genom avtal om fortsatt kostnadsansvar för ursprunglig hemkommun, genom ett särskilt statsbidrag eller i ett generellt kostnadsutjämningsystem. För närvarande utreds det generella systemet för kostnadsutjämning mellan kommuner. Vad gäller kostnadsutjämning för verksamhet enligt LSS avser Socialdepartemen- tet att göra en särskild utredning. Tillsvidare är det alltså endast avtalsvägen som står öppen.

I propositionen 94/95:77 har möjligheten nu skapats för kommuner att genom överenskommelser ta ansvar för kostnader för personer som t.o.m 1995 erbjuds bostad enligt LSS i annan kommun.

För att kommunaliseringen i sin helhet skall fungera väl är det viktigt att kommunerna - i avvaktan på en eventuell lösning av problemet i ett framtida kostnadsutjämningsystem - genom avtal kommer överens om det fortsatta kostnadsansvaret.

Svenska Kommunförbundet kommer att lämna exempel på avtalskonstruktioner via länsförbunden.

Frågor med anledning av detta cirkulär besvaras av Ingrid Kennborn, tfn 08-772 43 27 och Andreas Hagnell, tfn 08-772 42 50.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET